

Verklaring van Londen 2020 Nederlandstalige samenvatting

Geïnspireerd en bemoedigd door paus Franciscus tijdens een algemene audiëntie met aanwezige militairen heeft Apostolat Militaire International (AMI) een tekst opgesteld die de katholieke visie op vrede koppelt aan militaire ervaringen, en waarin een twintigtal voorstellen ter voorkoming van gewapende conflicten zijn opgenomen: de London Declaration.

Preamble

De tijd waarin wij leven is gevuld met verandering: constante, snelle en fundamentele veranderingen op alle gebieden van het leven. Deze niet aflatende verandering treft individuen en samenlevingen, culturen en staten, en staatsverbanden en organisaties. Het is dan ook geen verrassing dat ook de internationale betrekkingen snel en fundamenteel veranderen, waarbij herhaaldelijk gewapende conflicten tussen staten, regio's, bevolkingsgroepen of terroristische organisaties uitbreken - met verwoestende gevolgen voor mensen en hun levensomstandigheden. Als gevolg daarvan zijn ook de voorschriften, overeenkomsten en verdragen die zijn aangenomen om vrede en veiligheid te handhaven, onder zware druk komen te staan. Bovendien worden veel van de fundamentele ethische en morele overtuigingen die aan deze overeenkomsten ten grondslag liggen, in twijfel getrokken of zelfs volledig genegeerd.

Militairen spelen een cruciale rol zowel in de nationale verdediging als in het bevorderen van een werkelijke wereldvrede, gebaseerd op internationale veiligheid en samenwerking tussen de volkeren en staten van de internationale militaire inzet en vooral het gebruik van geweld vinden plaats wanneer het ideaal van een rechtvaardige vrede buiten bereik lijkt te liggen. In dat geval zullen de VN, allianties of afzonderlijke staten, wanneer zij geconfronteerd worden met de noodzaak van verdediging van legitieme zelf - verdediging en bedreigingen van de menselijke waardigheid in het algemeen, een soort "interim ethiek" nodig hebben - dat wil zeggen: een ethiek van verantwoordelijkheid voor de praktijken die nodig zijn wanneer het ideaal van een rechtvaardige vrede nog niet volledig kan worden gerealiseerd, zoals het wordt geïmpliceerd in Gaudium et Spes nr. 79: Zolang het gevaar van oorlog blijft bestaan en er geen bevoegde en voldoende machtige autoriteit op internationaal niveau is, kan aan regeringen niet het recht op legitieme verdediging worden ontzegd wanneer alle middelen van vreedzame regeling zijn uitgeput. De staatsautoriteiten en anderen die de verantwoordelijkheid van de overheid delen, hebben de plicht om zulke ernstige zaken nuchter te regelen en het welzijn te beschermen van de mensen die aan hun zorg zijn toevertrouwd.

De katholieke benadering van de vrede: vier kernwaarden

AMI's benadering is gegrond in een bredere katholieke benadering van gerechtigheid, waaruit vrede voortkomt. Vrede is niet alleen het resultaat van menselijke inspanningen. Het christendom ziet vrede in de eerste plaats als een gave van God. Christus is immers onze Vrede (Ef. 2, 14). Tegelijkertijd moet vrede, vanwege de wisselvalligheden van de menselijke geschiedenis, worden opgevat als een proces van verandering en als het resultaat van de vernieuwing die verandering teweegbrengt. Wij hebben allen de morele plicht de uitdaging aan te gaan om de vrede zo veel mogelijk te bevorderen.

Een katholieke benadering van vrede bouwt voort op ten minste vier kernwaarden. Een daarvan is de profetische ethiek van vrede als vrucht van gerechtigheid (Jes. 32,17), want gerechtigheid is nodig voor zowel ontwikkeling als conflictpreventie. De tweede fundamentele waarde omvat verzoening, wederopbouw en vergeving, die vooral nodig zijn bij vredesopbouw na conflicten. Een derde waarde is compassie, die die voor katholieken, christenen van andere

denominaties en andere mensen van goede wil een sterke drijfveer vormt om humanitaire hulp te verlenen aan mensen in nood. De vierde waarde die ten grondslag ligt aan vrede is veiligheid, die voortbouwt op het concept van St. Augustinus 'pax ordo tranquillitatis', vrede gebaseerd op rust en orde. Rust betekent dat vrede ook gebaseerd is op veiligheid, stabiliteit en de rechtsstaat (ook genoemd in de pauselijke Verklaring voor Wereldvrede(s)dag 2002).

Uit de 20 voorstellen:

No 8 en 9: Het begrip 'rechtvaardige oorlog', zoals het in de Wereldcatechismus en het Compendium van de Sociale Leer wordt gedefinieerd, is niet meer of minder een morele traditie geweest ter bevordering van een deugdzame militaire praktijk in een zeer gebroken wereld. Zij heeft zich in de loop van de tijd ontwikkeld en is nu wellicht veranderd in de methode ter bevordering van een rechtvaardige vrede (AMI, Verklaring van Berlijn 2010). Hoewel een ethiek van vrede niet zoekt naar mogelijkheden om een conflict te laten escaleren, is het van belang dat de rol van het leger als reactie op een dreigende bedreiging of inbreuk op de nationale of internationale veiligheid nog steeds ruimte biedt voor het beheerst gebruik van geweld om die dreiging het hoofd te bieden.

De internationale diplomatieke en politieke gemeenschap zou zich moeten richten op (1) het voorkomen van escalatie, (2) het opbouwen, handhaven en bewaren van vrede, en (3) het tot stand brengen van verzoening na een gewapend conflict. AMI begrijpt dus heel goed waarom zovelen in de katholieke kerk geneigd zijn de traditie van de rechtvaardige oorlog als verouderd te verklaren onder de huidige omstandigheden. Tegelijkertijd bepleit AMI dat er een verstandig model van verzet tegen dreiging of agressie wordt ontwikkeld om met conflictescalatie om te gaan, vergelijkbaar met de manier waarop het in de hoofdstukken V, VI en VII van het VN-Handvest wordt opgevat.

Sommige van de criteria voor een rechtvaardige oorlog zijn nog steeds van toepassing op de diplomatieke en politieke gemeenschap: Rechtvaardige oorzaak, Legitieme autoriteit, Redelijke hoop op succes en Laatste redmiddel. Andere criteria: Juiste intentie, Discriminatie en Evenredigheid, zijn nog steeds van toepassing op het deugdzam voeren van oorlog. Dus ook al kan de uitdrukking "rechtvaardige oorlog" in sommige kringen morele weerstand oproepen, de criteria ervan blijven inzicht en richting geven aan hen die zoeken naar een alomvattende strategie voor rechtvaardige vrede met een solide ethische basis in het internationaal en humanitair recht.

No 17: AMI is er sterk van overtuigd dat het katholieke geloof een verschil kan maken in het begrijpen van de culturele en religieuze dimensies van de complexiteit waarin de strijdkrachten opereren. Daarom wil AMI, temidden van deze complexe omstandigheden en taken voor de militairen, zowel steun bieden aan alle militairen die de 'signs of times' proberen te begrijpen, als in het bijzonder katholieke militairen steunen wanneer zij elk een passende synthese proberen te ontwikkelen van hun katholieke geloof en hun leven en werk als militair. Toelichting op 17: Wanneer de aandacht voor de culturele, godsdienstige dimensie van conflicten verwaarloosd wordt, worden ze onbegrijpelijk en onhanteerbaar. Dat zien we nu ook in de crisis rond Oekraïne.